

Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga na temelju odredbe članka 15. točke 2. i članka 8. stavaka 1. i 4. Zakona o Hrvatskoj agenciji za nadzor financijskih usluga („Narodne novine“ broj 140/05 i 12/12), članaka 78. i 97. Zakona o leasingu („Narodne novine“ broj 141/13) u postupku posrednog nadzora pokrenutom po službenoj dužnosti nad poslovanjem leasing društva Mercedes-Benz Leasing Hrvatska d.o.o., Zagreb, Kovinska 5, OIB: 17080997510, zastupanom po predsjedniku uprave Urošu Biberu, članici uprave Ivani Balenović i članu uprave Mirku Šerbedžiji, na sjednici Upravnog vijeća održanoj dana 22. travnja 2021. donosi

RJEŠENJE

1. Društvu Mercedes-Benz Leasing Hrvatska d.o.o., Zagreb, Kovinska 5, OIB: 17080997510, radi otklanjanja utvrđenih nezakonitosti i nepravilnosti, nalaže se:

1.1. od dana zaprimanja ovoga Rješenja s primateljima leasinga sklapati ugovore o leasingu na jasan i razumljiv način tako da:

- u ugovorima o financijskom leasingu koji se sklapaju s promjenjivom kamatnom stopom vezanom uz određeni promjenjivi parametar bude jasno određena struktura kamatne stope te način usklađivanja s ugovorenim promjenjivim parametrom,
- u ugovorima o operativnom leasingu koji se sklapaju s promjenjivim leasing obrokom vezanim uz određeni promjenjivi parametar bude jasno određen način obračuna leasing obroka te način usklađivanja s ugovorenim promjenjivim parametrom,
- ugovori o financijskom leasingu koji se sklapaju s potrošačima budu usklađeni s odredbama Zakona o potrošačkom kreditiranju („Narodne novine“ br. 75/09, 112/12, 143/13, 147/13, 09/15, 78/15, 102/15 i 52/16) u dijelu obračuna kamatnih stopa.

Kao dokaz o izvršenju ovoga naloga, društvo Mercedes-Benz Leasing Hrvatska d.o.o., Zagreb, Kovinska 5, dužno je u roku od 30 dana od zaprimanja ovog Rješenja Hrvatskoj agenciji za nadzor financijskih usluga dostaviti Izvješće o poduzetim mjerama zajedno s:

- izmijenjenim te od strane Uprave usvojenim tipskim ugovorima o leasingu (obrazac ugovora i opći uvjeti),
- mišljenjem internog revizora o provedbi naloga iz ove točke ovog Rješenja,
- drugim dokazima koji potvrđuju izvršenje naloga iz ove točke ovog Rješenja.

1.2. u roku od 30 dana od zaprimanja ovog Rješenja dostaviti pisano očitovanje Hrvatskoj agenciji za nadzor financijskih usluga o aktivnostima koje je poduzelo prema svim primateljima leasinga čije su ugovorne obveze neosnovano i netransparentno jednostrano izmijenjene na način da je društvo Mercedes-Benz Leasing Hrvatska d.o.o., Zagreb, Kovinska 5, OIB: 17080997510:

- odlukom Uprave iz studenog 2008. povećalo, te do isteka ugovora održavalo, početne kamatne stope (kod ugovora s fiksnom kamatnom stopom) odnosno početne kamatne marže (kod ugovora s promjenjivom kamatnom stopom),
- u razdoblju od travnja 2015. do svibnja 2016. u ugovorima o leasingu propustilo usklađivati promjenjive kamatne stope s promjenama referentnih kamatnih stopa kada je njihova vrijednost bila negativna,
- od 2015. u ugovorima o financijskom leasingu s potrošačima sklapalo i primjenjivalo ugovorne odredbe suprotne Zakonu o potrošačkom kreditiranju („Narodne novine“ br. 75/09, 112/12, 143/13, 147/13, 09/15, 78/15, 102/15, 52/16).

2. Društvu Mercedes-Benz Leasing Hrvatska d.o.o., Zagreb, Kovinska 5, OIB: 17080997510, nalaže se da u roku od 5 dana od dana primitka ovoga Rješenja, na početnoj internetskoj stranici društva Mercedes-Benz Leasing Hrvatska d.o.o., objavi da je Hanfa donijela ovo Rješenje dana 22. travnja 2021., sa mrežnom poveznicom na internetsku stranicu Hanfe na kojoj je ovo Rješenje objavljeno i tu obavijest drži na početnoj internetskoj stranici neprekidno 60 dana.

O b r a z l o ž e n j e

Na temelju članka 78. Zakona o leasingu („Narodne novine“ broj 141/13; dalje u tekstu: Zakon), a uzimajući u obzir dokumentaciju zaprimljenu u sklopu predmeta KLASA: 973-04/20-01/03 i predmeta KLASA: UP/I 973-02/20-01/11, ovlaštene osobe Hrvatske agencije za nadzor financijskih usluga (dalje u tekstu: Hanfa) obavile su po službenoj dužnosti posredni nadzor nad poslovanjem društva Mercedes-Benz Leasing Hrvatska d.o.o., Zagreb, Kovinska 5, OIB: 17080997510 (dalje u tekstu: Društvo) po predmetu nadzora obračuna kamatnih stopa po ugovorima o leasingu.

O obavljenom posrednom nadzoru dana 11. prosinca 2020. sastavljen je Zapisnik o obavljenom nadzoru, KLASA: UP/I 973-06/20-01/03, URBROJ: 326-01-50-52-521-20-2, (dalje u tekstu: Zapisnik). Društvu je omogućeno ostvariti i zaštititi svoja prava i pravne interese sukladno članku 88. stavku 2. Zakona, a u svezi s člankom 92. stavkom 3. Zakona na način da je imalo pravo uložiti prigovor na Zapisnik, odnosno dostaviti eventualne primjedbe uz koje je bilo dužno priložiti dokumentaciju kojom dokazuje osnovanost navoda. Društvo nije uložilo prigovor na Zapisnik, kako u zakonskom roku tako niti do dana sastavljanja ovoga Rješenja što Hanfa smatra priznanjem nepravilnosti utvrđenih Zapisnikom.

1.1. Nadzorom nad transparentnošću trenutno važećih odredbi ugovora o financijskom i operativnom leasingu sklopljenih s pravnim osobama utvrđeno je da u ugovorima o financijskom leasingu nije navedena kamatna marža iako je općim uvjetima navedeno da se ista ugovara te da u ugovorima o operativnom leasingu nije navedena kamatna stopa temeljem koje se izračunava leasing obrok iako je u općim uvjetima navedeno da se ista ugovara.

Pregledom ugovora o financijskom leasingu sklopljenog s primateljem leasinga pravnom osobom utvrđeno je kako je u obrascu ugovora određena nominalna kamatna stopa, efektivna kamatna stopa te referentna kamatna stopa. Ugovorom nije određena marža odnosno fiksni dio promjenjive kamatne stope. U općim uvjetima vezanim uz ugovor naziva *Opći uvjeti ugovora o financijskom leasingu br. 01/20*, a koji su važeći od 3. ožujka 2020. u točki 3. naziva „*VISINA RATE*“ u podtočki 3.2. navodi se kako se promjenjiva kamatna stopa sastoji od „*fiksnog dijela (kamatna stopa koju ugovorne strane ugovaraju i ista se ne mijenja tijekom trajanja ugovora) i promjenjivog/varijabilnog dijela (prema bazi indeksa kojeg su ugovorne strane ugovorile, i koja kamatna stopa se mijenja tijekom trajanja ugovora)*“. Prema tome, iako je u općim uvjetima navedeno da se fiksni dio kamate ugovara u obrascu ugovora navedeni fiksni dio (marža) nije određen iz čega nije poznato koji je dio kamatne stope podložan promjeni, a koji ostaje nepromjenjiv. Obrazac ugovora o financijskom leasingu je na taj način neusklađen s odredbama općih uvjeta te je cjelokupan ugovor o financijskom leasingu nejasan i zbunjujući.

Činjenica je da Zakonom nije izričito propisano da marža (fiksni dio) mora biti obvezni sastojak ugovora o financijskom leasingu, ali je činjenica da ugovor o financijskom leasingu mora biti napisan na pregledan i razumljiv način primatelju leasinga.

Nadzorom je utvrđeno da Društvo promjenjivu kamatnu stopu, temeljem koje izračunava leasing rate, strukturira na bazi interno određene kamatne marže koja se uglavnom ne mijenja i vrijednosti ugovorenog indeksa (referentne kamatne stope) koji je promjenjiv sukladno tržišnim kretanjima. Također, u općim uvjetima ugovora o financijskom leasingu je navedeno

da se promjenjiva kamatna stopa sastoji od promjenjivog/varijabilnog dijela i od fiksnog dijela koji predstavlja kamatnu stopu koju ugovorne strane ugovaraju i ista se ne mijenja tijekom trajanja ugovora. Prema tome ako samo Društvo u općim uvjetima navodi da je marža sastavni dio promjenjive kamatne stope koji se ugovora te na osnovu te marže strukturira promjenjivu kamatnu stopu Hanfa ne vidi razlog zašto bi Društvo uskraćivalo primatelju leasinga podatak o tom sastavnom dijelu kamatne stope bez obzira što isti nije Zakonom određen kao obvezni sastojak ugovora o financijskom leasingu. Hanfa smatra da bi, radi transparentnosti ugovornih odnosa, a kako bi primatelju leasinga bila što jasnije iskazana struktura promjenjive kamatne stope i način njene promjene, marža trebala biti određena samim ugovorom.

Nadalje, pregledom ugovora o operativnom leasingu sklopljenog s primateljem leasinga pravnom osobom Hanfa je utvrdila kako je u obrascu ugovora određen iznos leasing obroka te je navedeno kako je ugovor sklopljen „s promjenjivim iznosom rata na bazi indeksa: 3-mj EURIBOR“ bez navođenja kamatne stope. No uvidom u opće uvjete vezane uz ugovor *Opći uvjeti ugovora o operativnom leasingu br. 01/20*, a koji su važeći od 3. ožujka 2020. vidljivo je kako se u točki 3. naziva „VISINA OBROKA LEASINGA“ u podtočki 3.2. navodi: „Ako je ugovoren promjenjivi iznos obroka leasinga na bazi promjenjive kamatne stope, kamatna stopa tijekom trajanja ugovora usklađivat će se s obzirom na visinu indeksa na datum početka svakog razdoblja.“ Slijedom navedenog, Hanfa je u Zapisniku zaključila da se odredbe ugovora i općih uvjeta ne podudaraju te su zbunjujuće za primatelja leasinga.

Kod ugovora o operativnom leasingu Zakonom nije izričito propisano da kamatna stopa mora biti obvezni sastojak ugovora, ali je činjenica da ugovor o operativnom leasingu mora biti napisan na pregledan i razumljiv način primatelju leasinga.

Nadzorom je utvrđeno da Društvo leasing obroke kod ugovora o operativnom leasingu izračunava temeljem interno određene promjenjive kamatne stope vezane uz ugovorenu referentnu kamatnu stopu. Odredbama općih uvjeta je propisano kako će se kamatna stopa (ako je ugovoren promjenjivi iznos obroka leasinga na bazi promjenjive kamatne stope) mijenjati u odnosu na promjene referentnih kamatnih stopa. Međutim, ta kamatna stopa nije ugovorena samim ugovorom o operativnom leasingu niti je predočena primatelju leasinga u informativnoj ponudi. S obzirom da nije poznata kamatna stopa temeljem koje Društvo obračunava leasing obroke nejasan je i način usklađivanja leasing obroka s promjenama ugovorene referentne kamatne stope. Prema tome ako Društvo u ugovorima o leasingu navodi da leasing obroke obračunava temeljem neke kamatne stope te da se isti mijenjaju temeljem promjena te kamatne stope Hanfa ne vidi razlog zašto bi se primatelju leasinga uskraćivao taj podatak bez obzira što isti nije Zakonom određen kao obvezni sastojak ugovora o operativnom leasingu. Hanfa smatra da bi, radi transparentnosti ugovornih odnosa, a kako bi primatelju leasinga bio što jasnije iskazan obračun leasing obroka te način njegove promjene u navedenom slučaju kamatna stopa trebala biti određena ugovorom.

Stavkom 7. članka 52. (Sadržaj i oblik ugovora o leasingu) Zakona propisano je da će Hanfa pravilnikom detaljnije propisati sadržaj i oblik ugovora o leasingu te odrediti metodologiju kojom se uređuje efektivna kamatna stopa kod ugovora o financijskom leasingu. Tako je člankom 3. stavkom 2. Pravilnika o sadržaju i obliku ugovora o leasingu te metodologiji izračuna efektivne kamatne stope („Narodne novine“ br. 66/14 i 86/18; dalje u tekstu: Pravilnik o ugovorima) propisano da ugovor o leasingu mora biti napisan na pregledan i razumljiv način tako da primatelju leasinga omogući raspolaganje svim bitnim informacijama o uvjetima ugovora iz kojih će biti vidljiva prava i obveze ugovornih strana. Također, sukladno članku 269. stavku 2. Zakona o obveznim odnosima („Narodne novine“ br. 35/05, 41/08, 125/11, 78/15, 29/18; dalje u tekstu: ZOO) svaka činidba kao što je plaćanje obroka ili rate leasinga mora biti moguća, dopuštena i određena, odnosno određiva. Činidba je određiva ako ugovor sadrži podatke pomoću kojih se može odrediti.

Slijedom nadzorom utvrđenih nepravilnosti u dijelu preglednosti i razumljivosti ugovora, razvidno je da u ugovorima o leasingu nisu jasno određene kamatne stope temeljem kojih Društvo obračunava leasing rate/obroke niti su jasno određene izmjene istih. Stoga je Hanfa

zaključila, a s obzirom da odredbe ugovora o leasingu kojima su određene kamatne stope (odnosno leasing rate/obroci) i njihove izmjene nisu napisane na pregledan i razumljiv način tako da primatelju leasinga omogući raspolaganje svim bitnim informacijama o uvjetima ugovora iz kojih će biti vidljiva prava i obveze ugovornih strana, da je Društvo prilikom sastavljanja ugovora postupilo suprotno članku 3. stavku 2. *Pravilnika o ugovorima*.

Transparentnost ugovornih odredbi u ugovorima o financijskom leasingu sklopljenih s potrošačima Hanfa je provjeravala u odnosu na odredbe Zakona o potrošačkom kreditiranju („Narodne novine“ br. 75/09, 112/12, 143/13, 147/13, 09/15, 78/15, 102/15 i 52/16: dalje u tekstu: ZOPK).

Pregledom ugovora o financijskom leasingu sklopljenog s primateljem leasinga potrošačem utvrđeno je kako je u obrascu ugovora određena nominalna kamatna stopa, efektivna kamatna stopa te referentna kamatna stopa bez navođenja marže. Odredbom članka 11.a, stavka 2. ZOPK određeno je kako se promjenjiva kamatna stopa definira kao zbroj ugovorenog parametra i fiksne marže koja ne smije rasti tijekom otplate kredita i koja se mora ugovoriti zajedno s parametrom. Propuštanjem navođenja marže u obrascu ugovora o financijskom leasingu sklopljenim s potrošačem, Društvo je postupilo protivno odredbi članka 11.a, stavka 2. ZOPK.

Pored navedenog, vidljivo je kako je u obrascu ugovora navedena i odredba: *„Ukoliko index u nekom trenutku prijeđe u negativnu vrijednost, tada će se pri izračunu kamatne stope u tom razdoblju, dok je index u negativnoj vrijednosti, smatrati da vrijednost takvog indexa iznosi 0.0001%.“* Slična odredba je navedena i u točki 3.3. *Općih uvjeta ugovora o financijskom leasingu br. 01/20*, a koji su važeći od 3. ožujka 2020. godine. Odredbom članka 11.a stavka 3. ZOPK određeno je kako promjena kamatne stope u jednom referentnom razdoblju ne može biti veća, odnosno kod smanjenja manja od promjene referentne kamatne stope izražene u postotnim bodovima. Sukladno navedenom, unošenjem odredbe o ograničenju primjene referentne kamatne stope u ugovor o financijskom leasingu sklopljen s potrošačem Društvo je postupilo protivno odredbi članka 11.a stavka 3. ZOPK.

Nadalje, odredbama predmetnih općih uvjeta isto tako nije određena obveza obavještanja primatelja leasinga o svim promjenama kamatnih stopa, u pisanom obliku ili nekom drugom trajnom mediju kako je to određeno člankom 11. ZOPK te pravo primatelja leasinga na prijevremeni povrat po ugovoru o leasingu bez obveze plaćanja bilo kakve naknade kako je to određeno člankom 11.a stavkom 6. ZOPK.

Društvo se, u sklopu predmeta UP/I 973-02/20-01/11 očitovalo da je, razumijevajući rizike vezane uz tumačenje članka 11.a ZOPK, a u cilju izbjegavanja reputacijskog rizika i eventualnih sporova, dana 3. studenog 2020. donijelo odluku o financiranju potrošača putem financijskog leasinga isključivo uz fiksnu kamatnu stopu odnosno da od navedenog datuma više neće sklapati ugovore s potrošačima uz „zero-floor“ klauzulu. Međutim, do dana izdavanja ovog Rješenja Hanfa nije zaprimila nikakvu dokumentaciju koja dokazuje gore iznesene navode Društva iz čega se nije mogla uvjeriti da je Društvo ispravilo nadzorom utvrđene nepravilnosti u ugovorima o financijskom leasingu koji se sklapaju s potrošačima.

Slijedom svega navedenog, Hanfa smatra da se održavanjem nejasnih i nerazumljivih ugovornih odredbi proces obračuna i izmjene kamatnih stopa u Društvu odvija na nejasan i netransparentan način prema primateljima leasinga. Radi otklanjanja navedene nepravilnosti, a kako bi Društvo s primateljima leasinga sklapalo ugovore o leasingu sastavljene na pregledan i razumljiv način, potrebno je izmijeniti ugovore o leasingu i pripadajuće opće uvjete na način da se u istima jasno iskaže struktura kamatne stope kod ugovora o financijskom leasingu, način obračuna leasing obroka kod ugovora o operativnom leasingu te da se odredbe ugovora o financijskom leasingu s potrošačima usklade s odredbama ZOPK u dijelu ne iskazivanja kamatne marže u ugovoru, propisivanja da se kamatne stope ne usklađuju s promjenama referentnih kamatnih stopa u slučaju negativnih vrijednosti referentnih kamatnih stopa te nepropisivanja obveze obavještanja primatelja leasinga o svim promjenama kamatnih stopa, a kako je to naloženo u točki 1.1. izreke ovog Rješenja.

1.2. Nadzorom je utvrđeno da je Društvo sklapalo ugovore o leasingu u valuti EUR i CHF gdje je prilikom obračuna leasing rata/obroka primjenjivalo fiksne kamatne stope i promjenjive kamatne stope koje su se sastojale od fiksnog dijela (kamatne marže) i promjenjivog dijela (vrijednosti ugovorene referentne kamatne stope).

Nadzorom je utvrđeno, a što je i samo Društvo priznalo u tijeku nadzora, da je Društvo u studenom 2008. promijenilo inicijalno ugovorene kamatne stope u ugovorima o leasingu na način da je kod ugovora sklopljenih s fiksnom kamatnom stopom povećalo kamatnu stopu dok je kod ugovora sklopljenih s promjenjivom kamatnom stopom povećalo kamatnu maržu kao sastavnog dijela promjenjive kamatne stope čime je utjecalo na povećanje kamatne stope. Društvo se očitovalo da je navedena promjena izvršena odlukom uprave Društva, ali da s istom ne raspolaže jer je uništena u skladu s internim pravilima Društva. Promjena kamatne stope/marže izvršena je na ukupno 4.640 ugovora o leasingu (1.713 ugovora s fiksnom kamatnom stopom i 2.927 ugovora s promjenjivom kamatnom stopom). Ukupno prosječno povećanje kamatne stope/marže iznosilo je 0,99 postotna boda od čega je minimalno povećanje po pojedinom ugovoru iznosilo 0,1 postotna boda dok je maksimalno povećanje iznosilo 2 postotna boda.

Tijekom nadzora Društvo se očitovalo da je promjena kamatnih stopa/marži izvršena sukladno općim uvjetima ugovora o leasingu. Međutim, Hanfa je utvrdila da su ugovorne odredbe koje su regulirale promjenu kamatnih stopa bile nejasne te da nisu davale pravo Društvu da mijenja kamatnu stopu/maržu u tada aktivnim ugovorima o leasingu. Naime, Društvo se očitovalo da je ugovorna osnova temeljem koje je povećanje kamatne stope/marže izvršeno članak 27.2. *Općih uvjeta o poslovnom najmu br. 07/07* (dio točke 27. *OSTALE ODREDBE*) odnosno članak 25.2 *Općih uvjeta ugovora o financijskom leasingu 07/07* (dio točke 25. *OSTALE ODREDBE*). Navedene odredbe su sadržajno slične te propisuju da „*Sve izmjene i dopune ugovora stranke se obvezuju sastaviti u pisanoj formi koja je uvjet njihove valjanosti.*“ te da se usklađivanje visine jamčevine, iznosa najamnine (odnosno visine akontacije i obroka kod ugovora o financijskom leasingu) ili drugih plaćanja iz ugovora uslijed promjene valutnih tečajeva, promjene valute plaćanja, uvjeta refinanciranja, kamatne stope ne smatra izmjenom ili dopunom ugovora te da za takva usklađenja nije potrebna suglasnost najmoprimatelja/korisnika leasinga. Nadalje, uvidom u odredbe općih uvjeta koje reguliraju visinu najamnine/obroka (točka 3.) utvrđeno je da je istima kod ugovora sklopljenih s promjenjivom kamatnom stopom predviđena mogućnost promjene leasing rata/obroka zbog promjene referentnih kamatnih stopa. Navedenim odredbama, kao ni drugim odredbama općih uvjeta nije definirana mogućnost promjene leasing rata/obroka zbog promjene uvjeta refinanciranja niti način te promjene, već je samo u ostalim odredbama općih uvjeta propisano da se takva promjena ne smatra izmjenom ugovora ta da za istu nije potrebna suglasnost primatelja leasinga.

Hanfa je utvrdila, iako to nije jasno naznačeno, da se iz odredbi navedenih općih uvjeta može zaključiti da se leasing rate/obroci mogu mijenjati zbog promjene uvjeta refinanciranja. Međutim, iz navedenih odredaba općih uvjeta nije jasno određeno na koji se način mijenja leasing rata/obrok u slučaju promjene uvjeta refinanciranja da bi Društvu bilo dopušteno mijenjati kamatnu stopu kod ugovora sklopljenih s fiksnim obrokom odnosno kamatnu maržu kod ugovora sklopljenih s promjenjivom kamatnom stopom. Nadalje, iz navedenih odredaba općih uvjeta nije jasno određeno o čemu ovisi promjenjivost kamatnih stopa odnosno što znači pojam „uvjeti refinanciranja“. Iz očitovanja Društva o razlozima promjene kamatnih stopa se može zaključiti da promjena uvjeta refinanciranja znači promjenu troška refinanciranja odnosno promjenu kamatnih stopa u primljenim kreditima kojima Društvo financira svoje poslovanje (ugovore o leasingu). Hanfa je nadzorom utvrdila da je Društvo svoje poslovanje financiralo kreditima sklopljenim s promjenjivom kamatnom stopom koja se sastojala od ugovorene kamatne marže i vrijednosti referentne kamatne stope. Prema tome, ukoliko bi se navedenu odredbu tumačilo na način da promjena uvjeta refinanciranja znači promjenu kamatnih stopa u primljenim kreditima, nejasno je na što se odnosi navedena promjena. Odnosno odnosi li se ta promjena na promjenu kamatne stope u primljenim kreditima nastalu

zbog promjene vrijednosti referentne kamatne stope (ugovornog usklađivanja) ili na promjenu kamatne stope u primljenim kreditima zbog promjene kamatne marže kao sastavnog dijela promjenjive kamatne stope. Nejasno je i odnosi li se ta promjena na promjenu uvjeta financiranja u već sklopljenim ugovorima o kreditu (kojima su bili financirani tada aktivni ugovori o leasingu) kod kojih je u tijeku njihovog trajanja došlo do promjene inicijalno ugovorenih uvjeta financiranja (kamatnih stopa/marži). Ili se ta promjena odnosi na promjenu (povećanje) prosječnog troška refinanciranja do kojeg je došlo iz razloga povećanja kamatnih stopa/marži u novim kreditima u odnosu na postojeće kredite. Zaključno, iz navedene odredbe općih uvjeta nije jasno u kojem bi se smjeru trebala kretati promjena uvjeta refinanciranja (kamatnih stopa/marži) da bi se na osnovu takve promjene vršila promjena kamatne stope u ugovorima o leasingu odnosno da li se promjene kamatne stope vrše samo kod rasta troška refinanciranja ili u oba smjera.

Sukladno članku 269. stavku 2. Zakonu o obveznim odnosima („Narodne novine“ br. 35/05, 41/08; dalje u tekstu: ZOO iz 2008.) svaka činidba kao što je plaćanje obroka ili rate leasinga mora biti moguća, dopuštena i određena, odnosno određiva pri čemu je činidba određiva ako ugovor sadrži podatke pomoću kojih se može odrediti. Prema navedenom, razvidno je da u ugovorima o leasingu nisu jasno određene izmjene kamatnih stopa temeljem kojih Društvo obračunava leasing rate/obroke. Društvo nije ugovorom točno odredilo način izmjene kamatne stope koji bi bio jasan i poznat primatelju leasinga te koji bi bio objektivne prirode na koji ugovorne strane ne bi svojevoljno mogle utjecati. Prema tome primatelju leasinga nisu na razumljiv način prezentirane njegove potencijalne obveze koje bi mogle dovesti do većih troškova kamata/leasing obroka od onih koje su inicijalno ugovorene. Slijedom navedenog, opisane odredbe općih uvjeta ugovora o financijskom i operativnom leasingu su nejasne, podložne su različitim tumačenjima, ne doprinose transparentnosti ugovornih odnosa te ostavljaju mogućnost Društvu da na primatelja leasinga prevali troškove koji nisu vezani uz financiranje aktivnih ugovora o leasingu. Uzimajući u obzir navedeno, Hanfa smatra da navedene ugovorne odredbe nisu davale pravo Društvu da mijenja kamatnu stopu/maržu u tada aktivnim ugovorima o leasingu.

Nadalje, nadzorom je utvrđeno da su ugovorne odredbe sastavljene suprotno ZOO iz 2008. jer ne predviđaju suglasnost ugovornih strana o izmjeni kamatnih stopa/leasing obroka (kao bitnog sastojka ugovora) već omogućuju jednostranu izmjenu istih od strane Društva. Naime, odredbama općih uvjeta je propisano da se usklađivanje leasing rate/obroka uslijed promjene uvjeta refinanciranja ne smatra izmjenom ili dopunom ugovora te da se za takvo usklađivanje ne traži suglasnost primatelja leasinga. Iz navedenog proizlazi da bi se leasing rate/obroci u slučaju promjene uvjeta refinanciranja mogli mijenjati zbog promjene kamatne stope temeljem koje su obračunati.

Sukladno načelima određenih ZOO iz 2008. koja su se primjenjivala u vrijeme sastavljanja predmetnih ugovora o leasingu, a koja se primjenjuju i danas, ugovor predstavlja pravni posao koji se sklapa suglasnošću volja objiju ugovornih strana. Tako se i sukladno članku 247. ZOO-a iz 2008. (koji se primjenjuje i u važećem ZOO-u) ugovor smatra sklopljenim kad su se ugovorne strane suglasile o bitnim sastojcima ugovora. Nadzorom je utvrđeno da su se Društvo i primatelji leasinga kroz ugovorne odredbe ili prihvatanje ponude usuglasili o visini kamatne stope kod ugovora o financijskom leasingu odnosno leasing obroka kod ugovora o operativnom leasingu koji nedvojbeno predstavljaju bitne sastojke ugovora. S obzirom da se navedena načela i odredba ZOO-a odnose i na sve izmjene samog ugovora ugovorne strane bi se trebale usuglasiti i s izmjenama visine kamatne stope/leasing obroka. Iz toga razloga jednostrana promjena bilo koje ugovorne odredbe suprotna je načelu ugovaranja u skladu s odredbama ZOO-a iz 2008. Međutim, uvidom u navedene odredbe općih uvjeta jasno je da su iste sastavljene na način da se prilikom izmjene kamatne stope/leasing obroka izbjegne utjecaj primatelja leasinga na navedene izmjene odnosno da Društvu omogući da jednostrano izmijeni visinu kamatne stope/leasing obroka. Stoga je Hanfa zaključila da je ovakav način sastavljanja ugovornih odredbi u suprotnosti sa člankom 247. ZOO iz 2008. jer ugovorne odredbe ne predviđaju suglasnost ugovornih strana o izmjeni bitnih sastojaka ugovora, a što izmjena

kamatne stope/obroka nedvojbeno jest, već omogućuju jednostranu izmjenu tog bitnog sastojka ugovora bez utjecaja druge ugovorne strane.

Tijekom nadzora Društvo se očitovalo da prilikom izmjene kamatnih stopa primateljima leasinga nije slalo posebnu obavijest o promjenama kamatnih stopa, već su primatelji leasinga o istome bili obavješteni napomenom na računima koji su izdani u studenom 2008. godine. Društvo se očitovalo da nije u mogućnosti dostaviti navedene račune budući da je većina dokumentacije iz tog razdoblja, sukladno internim pravilnikom, uništena. Međutim, u prilogu očitovanja Društvo je dostavilo jedan primjer računa za „najamninu“ za studeni 2008. koji posjeduje, u kojem Društvo obavještava primatelja leasinga da je radi povećanja cijene refinanciranja uzrokovanog poremećajem na financijskom tržištu bilo primorano povećati cijenu najamnine, u skladu s općim uvjetima. S obzirom da Društvo ne raspolaže s računima izdanih temeljem ugovora o leasingu u kojima je Hanfa utvrdila nepravilnosti, Hanfa se nije mogla uvjeriti da je sadržaj dostavljenog računa za studeni 2008. identičan sadržaju računa za studeni 2008. izdanih za ugovore kod kojih je mijenjana kamatna stopa. Međutim, i kada bi sadržaj navedenog računa odgovarao sadržaju ostalih računa izdanih u studenom 2008. iz toga bi proizlazilo da su primatelji leasinga bili obavješteni o promjeni najamnine zbog promjene uvjeta refinanciranja putem izdanog računa za najamninu u studenom 2008. temeljem kojeg računa je nastupila obveza za plaćanje najamnine. Iz navedenog je očito da je cilj navedenih obavijesti bio informirati primatelja leasinga o visini povećane leasing rate/obroka koju treba platiti, a ne o izmjeni inicijalno ugovoreni uvjeta financiranja s kojom bi se primatelj leasinga kao ugovorna strana trebao usuglasiti. Slijedom navedenog nadzorom je utvrđeno da je takvim obavještavanjem izbjegnuto utjecaj primatelja leasinga na izmjenu kamatnih stopa/leasing obroka koji nedvojbeno predstavljaju bitan sastojak ugovora o leasingu što dokazuje da su kamatne stope/leasing obroci izmijenjeni jednostrano od strane Društva čime je Društvo postupilo suprotno članku 247. ZOO iz 2008.

Nadalje, tijekom nadzora Društvo se očitovalo da je razlog povećanja kamatnih stopa/marži u ugovorima o leasingu porast troškova refinanciranja koji je nastupio zbog porasta referentnih kamatnih stopa i porasta marži u novo zaključenim kreditima.

Nadzorom je utvrđeno da je Društvo većim dijelom sklapalo ugovore o leasingu s promjenjivom kamatnom stopom vezanom uz određenu referentnu kamatnu stopu te da je za potrebe financiranja tih ugovora sklapalo ugovore o kreditima s promjenjivom kamatnom stopom koja je također bila vezana uz određenu referentnu kamatnu stopu. S obzirom da su i izvori financiranja i plasmani ugovoreni s promjenjivom kamatnom stopom vezanom uz referentnu kamatnu stopu, utjecaj promjena referentnih kamatnih stopa trebao je biti neutralan na neto kamatni prihod Društva (razlika između aktivne i pasivne kamatne stope). Naime, prilikom porasta vrijednosti referentnih kamatnih stopa u razdoblju do listopada 2008. Društvu su, uslijed usklađivanja kamatnih stopa u primljenim kreditima s promjenama referentnih kamatnih stopa, rasle nominalne kamatne stope, a time i kamatni rashodi. S druge strane, s obzirom da su nominalne kamatne stope u ugovorima o leasingu uglavnom bile vezane uz promjene referentnih kamatnih stopa, leasing rate/obroci, a time i kamatni prihodi su također trebali rasti. Slijedom navedenog, porast kamatnih stopa u primljenim kreditima koji je nastupio zbog porasta vrijednosti referentnih kamatnih stopa ne bi trebao utjecati na povećanje kamatnih marži u ugovorima o leasingu. Pored navedenog, povećanje kamatnih stopa u primljenim kreditima do kojeg je došlo zbog porasta vrijednosti referentnih kamatnih stopa ne predstavlja promjenu uvjeta refinanciranja, a što je u ugovornim odredbama navedeno kao osnova za povećanje kamatnih stopa, već predstavlja usklađivanje kamatne stope s ugovorenim referentnom kamatnom stopom.

Također, Društvo se očitovalo da je do porasta troškova refinanciranja došlo i zbog povećanja marži u novosklopljenim kreditima te je dostavilo tablični prikaz iz kojeg je, po navodima Društva, to razvidno. Činjenica je da su se kamatne marže od 2008. povećavale u novo sklopljenim kreditima iz razloga kriznih okolnosti i povećanja premije rizika na Republiku Hrvatsku (CDS) te da je porast kamatnih marži u novosklopljenim kreditima utjecao na porast prosječnog troška refinanciranja Društva. Međutim, pod uvjetom adekvatnog upravljanja

rizicima (kamatna i ročna usklađenost izvora financiranja i plasmana), novosklopljenim kreditima bi trebali biti financirani novi ugovori o leasingu kod kojih je Društvo ugovaralo inicijalno veće kamatne marže te bi se tako trebala povećati i prosječna kamatna marža u ugovorima o leasingu. Slijedom navedenog, porast kamatnih marži u novosklopljenim kreditima (kojima bi se trebali financirati novi ugovori o leasingu) zbog promjena na tržištu ne bi trebao utjecati na porast kamatnih stopa u već sklopljenim ugovorima o leasingu, već samo u novim.

S obzirom da nije došlo do promjene inicijalno ugovorenih uvjeta financiranja (povećanja kamatnih stopa/marži) u primljenim kreditima kojima su financirani tada aktivni ugovori o leasingu (kod kojih je Društvo povećalo kamatne stope/marže) odnosno da nije došlo do povećanja troškova za Društvo vezanih uz financiranje tada aktivnih ugovora o leasingu Hanfa je zaključila da Društvo nije imalo opravdane razloge za podizanje kamatne stope/marže u tada aktivnim ugovorima o leasingu.

Slijedom svega navedenog, nadzorom je utvrđeno da je Društvo jednostrano povećalo početne kamatne stope/marže temeljem kojih je obračunavalo leasing rate/obroke pri čemu kao podlogu za navedeno nije imalo jasne ugovorne odredbe i opravdane razloge te o navedenim izmjenama nije na primjeren način obavijestilo primatelje leasinga. Tako povećane kamatne stope/marže Društvo je održavalo do isteka ugovora te je na taj način primateljima leasinga zaračunalo leasing rate/obroke u iznosu većem od iznosa kakav je trebao biti zaračunat sukladno ugovornim odredbama.

Pored navedenog, nadzorom je utvrđeno da je Društvo u razdoblju od travnja 2015. do svibnja 2016. na štetu primatelja leasinga obračunavalo leasing rate/obroke suprotno ugovornim odredbama na način da nije usklađivalo promjenjive kamatne stope s promjenama referentnih kamatnih stopa kada je njihova vrijednost bila negativna. Iako je u očitovanju Hanfi priznalo navedeni propust, Društvo nije obavijestilo primatelje leasinga o navedenom niti im je vratilo preplaćeni iznos više zaračunatih leasing rata/obroka. U sklopu predmeta KLASA: UP/I 973-02/20-01/11 Društvo se očitovalo da su, na gore opisan način, pogrešno obračunate leasing rate/obroci na 1.170 ugovora od čega se 916 ugovora odnosi na pravne osobe, dok se 267 ugovora odnosi na potrošače te da ukupan iznos preplaćenih leasing rata/obroka iznosi 68.244,07 EUR od čega se na pravne osobe odnosi 65.246,24 EUR dok se na potrošače odnosi 2.997,83 EUR. Društvo se nadalje očitovalo da, s obzirom da se radi o potraživanjima vrlo male vrijednosti, a uzimajući u obzir tehničku zahtjevnost točnog izračuna koji bi se morao obaviti bez systemske podrške i uz veliki operativni trošak, neće samoinicijativno vraćati preplaćene iznose primateljima leasinga, već će to učiniti ukoliko i kada se isti jave Društvu, a pritom će Društvo obratiti pozornost na mogućnost zastare.

Također je utvrđeno da je od 2015. u ugovorima o financijskom leasingu s potrošačima Društvo sklapalo i primjenjivalo ugovorne odredbe kojima je propisano da Društvo neće usklađivati leasing rate s negativnim vrijednostima referentnih kamatnih stopa, a što je suprotno odredbama Zakona o potrošačkom kreditiranju. U sklopu predmeta KLASA: UP/I 973-02/20-01/11 Društvo se očitovalo da je od sredine 2015., kada su referentne kamatne stope EURIBOR i CHF LIBOR prešle u negativne vrijednosti, započelo sklapati ugovore o leasingu s varijabilnom kamatom sa "zero-floor" klauzulom odnosno limitiranjem vrijednosti referentne stope na nulu u slučaju negativnih vrijednosti referentne stope. Društvo navodi da je, razumijevajući rizike vezane uz tumačenje članka 11.a ZOPK, a cilju izbjegavanja reputacijskog rizika i eventualnih sporova, dana 3. studenog 2020. donijelo odluku o financiranju potrošača putem financijskog leasinga isključivo uz fiksnu kamatnu stopu odnosno da od navedenog datuma više neće sklapati ugovore s potrošačima uz „zero-floor“ klauzulu. Nadalje, Društvo navodi da će od 3. studenog 2020. sve aktivne ugovore sklopljene s potrošačima kod kojih je ugovorena „zero-floor“ klauzula usklađivati s vrijednostima referentne kamatne stope bez obzira što je ona negativna. Društvo smatra da za navedeno nema potrebe za sklapanjem aneksa ugovora jer se takvim postupanjem potrošači stavljaju u povoljniji položaj od ugovorenog. Društvo je navelo da je od 2015. sklopilo ukupno 241 ugovor s potrošačima sa „zero-floor“ klauzulom čija primjena je rezultirala povećanom kamatom u

iznosu od 22.706 EUR. Društvo nadalje navodi da će, iako se ne radi o znatnijim iznosima, u cilju izbjegavanja reputacijskog rizika i eventualnih sporova oko ništetnosti „zero-floor“ klauzule u ugovorima o financijskom leasingu s potrošačima, do kraja prvog kvartala 2021. izvršiti preciznu kalkulaciju efekta primjene „zero-floor“ klauzule po pojedinom ugovoru, te će o izračunatom iznosu obavijestiti potrošače i izvršiti povrat sredstava ili prijeboj s postojećim obvezama kod aktivnih potrošača. Do dana izdavanja ovog Rješenja Hanfa nije zaprimila nikakvu dokumentaciju koja dokazuje gore iznesene navode Društva iz čega se nije mogla uvjeriti da je Društvo obeštetilo primatelje leasinga kojima je neosnovano više obračunalo leasing rate/obroke.

Slijedom svih navedenih nepravilnosti, Hanfa je zaključila da navedenim postupanjem članovi Uprave Društva nisu osigurali da poslovanje Društva bude u skladu s odredbama tada važećeg Zakona o leasingu („Narodne novine“ br. 135/06; dalje u tekstu: Zakon iz 2006.) i propisima donesenim na temelju tog zakona, odnosno u skladu s drugim zakonima kojima se uređuje poslovanje leasing društava te propisima donesenim na temelju tih zakona čime su postupili suprotno članku 22. Zakona iz 2006. Također, navedenim postupanjem Društvo odnosno članovi njegove uprave su neosnovanom naplatom leasing rata/obroka postupali nesavjesno i nepošteno te protivno pravilima struke i najboljim interesima primatelja leasinga, te na taj način nisu štitili integritet leasing tržišta, a kako je to određeno člankom 43. točkom 1. Zakona.

Slijedom navedenog, Hanfa je odlučila da je Društvo dužno dostaviti pisano očitovanje Hanfi o aktivnostima koje je poduzelo prema svim primateljima leasinga čije su ugovorne obveze neosnovano i netransparentno jednostrano izmijenjene na način da je Društvo odlukom Uprave iz studenog 2008. povećalo, te do isteka ugovora održavalo, početne kamatne stope (kod ugovora s fiksnom kamatnom stopom) odnosno kamatne marže (kod ugovora s promjenjivom kamatnom stopom), da je u razdoblju od travnja 2015. do svibnja 2016. u ugovorima o leasingu propustilo usklađivati promjenjive kamatne stope s promjenama referentnih kamatnih stopa kada je njihova vrijednost bila negativna te da je od 2015. u ugovorima o financijskom leasingu s potrošačima sklapalo i primjenjivalo ugovorne odredbe suprotne ZOPK, a kako je to naloženo u točki 1.2. izreke ovog Rješenja.

2. Razmatrajući obim i utjecaj utvrđenih nepravilnosti na korisnike usluga leasinga Hanfa je sukladno članku 101. stavku 2. točki 7., a u svezi članka 101. stavka 1. točke 4. Zakona naložila Društvu posebnu nadzornu mjeru objave obavijesti o donesenom predmetnom rješenju na internetskoj stranici Društva te postavljanje mrežne veze na predmetno rješenje koje će se objaviti na internetskoj stranici Hanfe, kao i zabranu uklanjanja navedene obavijesti sa početne internetske stranice Društva u razdoblju od 60 (šezdeset) dana od dana objave kako bi sve zainteresirane osobe bile obavještene o navedenom nalogu.

Na temelju rezultata cjelokupnog postupka, provedenog na temelju odredbe članaka 78. Zakona, a sukladno članku 9. i 96. Zakona o općem upravnom postupku („Narodne novine“ broj 47/09, dalje u tekstu: ZUP), odlučeno je kao u izreci Rješenja, a sve uzimajući u obzir da se time u većoj mjeri nego što je to nužno ne ometa redovito poslovanje Društva, sve u skladu s načelom zaštite prava stranaka i javnog interesa iz članka 6. ZUP-a.

Odlučujući o dužini rokova u kojima je Društvo dužno postupiti po Rješenju, Hanfa je uzela u obzir prirodu i obujam obveze te ocijenila da je navedeni rok za izradu i dostavu izvješća Hanfi primjeren i logičan sukladno članku 79. stavku 2. ZUP-a.

UPUTA O PRAVNOM LIJEKU

Protiv ovog Rješenja žalba nije dopuštena, ali se može pokrenuti upravni spor podnošenjem tužbe Upravnom sudu u Zagrebu u roku od 30 dana od dana primitka ovog Rješenja.

PREDSJEDNIK UPRAVNOG VIJEĆA
dr. sc. Ante Žigman

KLASA: UP/I 973-06/20-01/03

URBROJ: 326-01-50-52-521-21-4

Zagreb, 22. travnja 2021.